HÁBORUS BÜNÖSSÉG ÉS AZ UJ HÁBORU RÉME

IRTA: VAKAR P. ARTHUR dr.

Amikor a békék végeláthatatlan paragrafusait fogalmazták, a háborus őrjöngés nem azt nézte, hogy miképpen kell békét teremteni s miképpen kell biztositani az emberiség nyugalmát és békés fejlődését, hanem azt kutatta, hogy kik az okai a világháborunak s azt kereste, hogy kikre lehet rásütni "a háborus felelősség és bünösség" bélyegét. Természetes, hogy a bünösség megállapitásánál is azzal az "igazságossággal" jártak el, mint ami igazság lengte át békediktátumok egész átlagát. Ezért kell ma tekintetünket és figyelmünket fokozottabban, mint bármikor a külföld felé irányitanunk, mert csak az eseményekből és a szereplő személyek ténykedéséből állapithatjuk meg, hogy ujból minő veszély fenyegeti Európa népeit. Ha hazánk sorsát szivünkön viseljük, ha a magyar nép jövendője gondoskodásunk tárgya, akkor lehetetlenség meg nem állapitanunk azt, hogy hazánk jövendő sorsa ujból kockán forog. E megállapitás mellett legbeszédesebb bizonyiték az, hogy Európa két hatalmas nemzetének két nagy fia, Mussolini és MacDonald kezükbe vették Európa sorsát, mert látták azt, hogy a háboru furiái ujból elszabadulni készülnek láncaikról. Hogy ez mennyire igaz, arról tanubizonyságot tesz az a körülmény is, hogy már olyan helyeken is, mint a francia külügyminisztérium, számolnak azzal, hogy ujra felborulhat Európa békéje.

A világ közvéleménye két táborra oszlott. Az egyik tábor mérlegeli azt, hogy már tenni kell valamit a béke megmentése érdekében s ez a békerevizió. A másik tábor ragaszkodik a páriskörnyéki békékhez s ugy véli, hogy ezeken keresztül biztositani tudja Európa békéjét és nyugalmát. Mindenki előtt tisztán és világosan áll, hogy azoknak van igazuk, akik a háboru kiküszöböléséért a békerevizió álláspontjára helyezkednek. Mussolini és MacDonald tervére fellélegzett a világ közvéleménye s most, hogy Amerika is kezébe vette a világ helyzetének irányitását, most kezdik látni igazán a világ népei, hogy nem maradhatnak fenn tovább büntetlenül a páriskörnyéki békék. Sajnos Franciaország és szövetségesei, a kisantant, nem kíván kimozdulni a páriskörnyéki békék által megrögzitett területekről.

Ha Mussolini és MacDonald és e két államférfiu elgondolása szerint Amerika uj elnöke Roosevelt is ugy látja, hogy szükség van a kezdeményezésre és az orvosszerek alkalmazására, akkor Franciaország és a kisantant elzárkozó politikája — alighanem — végzetes lehet Európa jövendő sorsáranézve. Sajnos, hogy oda fejlődhetnek az események, hogy Franciaország magatartása és a kisantant tiltakozása, már nem is a béke fenntartását, hanem a háboru megindítását eredményezhetik. Éppen ezért rettenetes felelősség sulya nehezédik Franciaországra. Mérhetetlen felelősség sujtja majd Franciaországot, ha szembefordul Mussolini és MacDonald kezdeményezésével s Amerika döntő felfogásával. Ha ez megtörténnék, akkor felmerül a nagy kérdés, hogy kinek kell vállalnia a kezdemények bukásának következményeit. Olyan kérdések ezek, amelyekre feleletet várunk, de nem várhatjuk azt, hogy a válasz, a rend és nyugalom felborulása legyen. Ha pedig felborulna a rend és a béke, akkor felvetődik a kérdés: kit terhel hát a felelősség a rend és béke felborulásáért? Felmerül a kérdés, ki hát a háborus bünös? Franciaországon és a kisantanton a sor, hogy ez a kérdés ne foglalja magában rájuknézve a legszomorubb feleletet.

A világháboru inditó oka a szarajevói trónörököspár meggyilkolása volt, de a páriskörnyéki béké Berlinen, Bécsen és Budapesten keresték a háborus bünösöket. Nem hisszük, hogy a népek ujból Rómában, Londonban, Washingtonban keresnék a háborus bünösöket. Ha Franciaország és a kisantant vaksága miatt ujból végigsöpörne a háboru a nagy világon, mindenki tudná, hogy az események kutforrása hol van.

A magyar közvéleménynek és a magyar népnek, otthon a Csonkahaza határan belül és a tengereken tul nyitott szemmel kell beletekintenie a külpolitikai eseményekbé. A kormány elnök szavai szerint: "Le kell bunkozni azt, aki a háborut akarja." Felmerül azonban a nagy kérdés és végigzug az egész világon, hogy vajjon mit érdemelnek azok, akik olyan államférfiak kezdeményezését, mint amilyen Mussolini, MacDonald Roosevelt el akar utasitani. Felmerül a kérdés, de bizton hiszszük, hogy a háborus bünösség kérdésében mégsem kell majd dönteni.

Beszélgessünk

Az átlagos müveltségnek emelkedni kell ha ki akarunk gázolni a mai össztársadalmi bajokból. A Nyugaton rengeteg föld van müvelés alatt, de igazán jól müvelve csak kevés van Ma már nincsen is normális gyermek, aki benne van a korban, ne járt volna iskolába. De vajjon hány lesz közülük valóban müvelt?

Többek lassanként arról kezdenek meggyőződni, hogy a világ válságos állapotán és millió baján nem éppen a bőséges pénz, a különféle gazdasági megegyezések, a megosztott és biztos munka, a hadiadósságok eltörlése (vannak, akik az öszszes adósságok eltörlését is szeretnék), a leszerelések, a lángelmék és a befolyásos egyének fognak előnyösen változtatni — noha ezek és mások tagadhatatlanul mind fontos tényezők — mint inkább a finomabb megértőbb és emberségesebb általános müveltség. A számtalan sok kis baj okozza az igazi nagy bajokat és a kis bajok sokkal könnyebben terjednek, mint az eredetileg nagy bajok. Az emberiség nem egy-két nagyobb érvágástól szenved, hanem millió és millió elhanyagolt és beteg sejtből. Például ha csak egynéhány kapitalista élne ezen a világon, az még nem jelentene igazi veszedelmet. De a katasztrófa ott huzódik meg, hogy a legujabb korszakban majdnem mindenki kapitalista akar és szeretne lenni. Az élet pedig nincsen csupán csak a sáskákra berendezve.

Csakis a magos és finom müveltség menti meg az embert a tulkapásoktól, a falánkságtól s az önzéstől.

Ma sokat tanulnak az emberek, de az igazi megismeréshez azért sokan még sem jutnak el. Az igazi megismerés felér az ember hitvallásával, amely egyben nemcsak tükre, de rugója életcselekedeteinek. Szóval a helyes megismerés az alapigazságok felismerését és egyben készséges befogadását jelenti. S ez nem annyira fejmunka, hanem az egyéni akarásnak a legnemesebb megnyilatkozása.

Csak akkor várhatunk igazán jobb időket, ha maga az ember megjavul. És ebben a megjavulásban határozottan sokat segit az a müveltség, mely igazi megismerésen nyugszik.

Mi mindennel találkozik az operálókés?

Egy világhirü sebészprofesszor igen érdekes részleteket mondott el az operáló orvos tapasztalatairól. Az alábbiakban mondja el néhány szenzációs estét:

— Talán nincs a világon olyan foglalkozás, amely annyi meglepetéssel járna, mint az operálókést forgató orvosé. De nemcsak a meglepetés megrázó, hanem közrejátszanak még egyéb drámai körülmények is, amelyek bizony gyakran családok sorsát befolyásolják. Az emberi szivnek kőből kellene lenni, hogy az aggodalmat, meg szeretetet ne vegye észre, amely a betegek hogyléte körül virraszt . . .

— 1896-ban történt, hogy az élet legérzékenyebb szervét, a szivet először varrták össze Azóta természetesen már nagyot fejlődött a szivoperációk technikája, de még manapság is ép akkora fegyelmezettségre van ennek kapcsán szükség Az elvérzés lehetősége mindig fennáll és sokszor pillanatokon mulik az élet megmentése. Nem tudok elképzelni megrázóbb pillanatokat, mint amikor az élet forró hatalma még benne lüktet a görcsökkel vajudó szivben s minden attól függ, hogy az utolsó pillanatokban meg tudjuk-e inditani a ritmusnak ezt a csodálatos müszerét. Lélekjelenléten és vasidegzeten mulik itt minden.

— A szivoperációkhoz hasonlóan egészen drámai továbbá a vérátömlesztés is, amelynek kapcsán szemünk előtt elevenedik meg a sokszor halálosan elgyengült szervezet. Ha nem is tulságosan érzékeny valaki, de örülni kell az embernek, amikor a viassárga arcon néhány pillanat mulva, a vérátömlesztés után, feltámad a pezsdülő élet halványpiros szine.

— Gyakori továbbá a lenyelt tárgyak következtében nélkülözhetetlen gégemetszés, valamint a légcsőben, vagy a gyomorban megakadt holmik kiemelésénél nélkülözhetetlen mütét. Mindig meglepett, hogy mi mindent nyelnek le az emberek. A börtönök lakói különösen találékonyak, hogy kegyetlen elhatározások árán a végső szükségben, de mégis lenyeljenek olyan holmikat, amiket végül is egyedül csak kés segitségével távolithatunk el. Üvegcserepek, vasszögek, szardiniaskatulyák, gombok kerültek már elő a halálraszánt emberek gyomrából. Egyizben pedig ötszázhatvan gramm sulyu öntöttvasdarabokat szedtem ki egy ember gyomrából, akinek csörgött a belseje, midőn az operációs asztalra feltettük. Néha azonban nem kell kést használni, hanem elegendő az ugynevezett burgonyakura, amelylyel legutóbb is sikeresen távolitottunk egy fegyenc gyomrából tizenkét borotvakpengét.

— Mindig örömmel gondolok saját testvéremen végzett egyik operációra, aki egy autó szerencsétlenség következtében sulyosan megsérült homlokán. Már csak huszonhetet vert pulzusa, amikor a legközelebbi kórház asztalán hozzáláttam az altatásnélkül mütéthez, amelynek kapcsán egy nagy darab összeroncsolt csontot sikerült eltávolitanom öcsémnek homlokából, aki egy hét mulva már el is hagyhatta a kórházat.

— A legkétségesebb operációnak a csontsérüléseket tartom, ami sokszor igazán csodával határosan gyógyul. Külön fejezetet érdemel a vérmérgezések krónikája s láttam már esetet, midőn három miliméter nagyságu szálka oly sulyos merevgörcshöz vezetett, amelyből már nem volt menekvés, mert a beteg sérülését elhanyagolta.

— A sebészet, amely a maga rámenő tendenciájában mindenüvé segitségért fordul, természetesen igen sokat nyert a technika modern vivmányaiban. Mióta a Röntgen-sugarak révén "biztosra megyünk" mert ismerjük a beteg szervezetét, egyre tökéletesbülő gyakorlat folytán az operálókéstől tartani már nem szabad. A közvélemény ezirányban meglehetős fejlődést árul el. Mi pedig, kiknek lelkiismerete gyakran vajudott a bonyolult esetek miatt tapasztaljuk, hogy a betegeinknél kétségtelenül megnövekedett bizalommal állunk szemben. Az orvosnak pedig nincs felemelőbb elégtétele, mint éppen ez a bizalom . . .

KÖLTÖZKÖDÉS

IRTA: HUSZTHY JOLÁN

Ott ült az anyóka a ház előtt. Kezében imakönyv, de már összecsukva. Az ünnepi imádságot elvégezte már és most csak sütkérezett a napon a jó meleg juniusi napon, mely soha máskor nem simogat ugy mint ilyen tájban, mikor idehallatszik a faluból a messzi harangszó. Csupa jó érzés fogja el ilyenkor az öreg csontokat. Most vándorol ki minden fáradság, görcs és szaggatás az agyonhajszolt testből. Most foszlik le a téli köd az enyvesbarna szemekről és a szabad tüzhely kesernyés fekete füstje, mely egész télen kinozta, csipte, mig sikerült felfujni a nedves szőlővenyigét. A nyugalom és a jól megérdemelt pihenés szelid órája ez, amikor mint ha minden sötét érzés és nehéz gondolat eltávozna az emberből, talán ettől a jó, nagy, meleg, rezgő világosságtól, ami zegzugos ragyogással önti el a fekete ünneplőt, az egymásra kulcsolt, kéregszinü öreg kezeket és a tisztára sepert kisudvart, aminek nincs keritése, mint ahogy nincs a többinek sem itt a szőlőben, az apró, fehérre meszelt vincellérházak között. Köröskörül már a szőlősorok és dülőutak frissen ásott sárga homokja kezdődik, amibe olyan jó beletaposni nyári hajnalon a fájós öreg lábnak kapáláskor, vagy szőlőkötés idején. De az még messze van. Még érni is kell azt az időt és már hatvanegynéhány esztendő terhével bizony félősen gondol előre az ember.

Az öregasszony megigazitotta álla alatt a kendőt és hunyorgós, összehuzott szemmel nézett, szemlélődött tovább a csendes világban. A tavasz későn jött az idén. Jóformán egy héttel husvét előtt kezdtek pattanni a fák. De ez a pár meleg nap csodát tett, szemlátomást lombosodtak ki a rügyek s hajtottak ki a korai gyümölcs virágok. A szőlődombon már itt-ott a barackfák menyasszonyi bokrétáit lengette a szél, amoda messzi meg a Barcza uraság kertjében mintha gyengesárgaszinü rokolya lenne kiteritve a sürü aranyeső bokrokra. Csak a diófák nem ébrednek még itt a ház körül, ezek a fáradt, terebélyes öreg fák, amelyek már akkor sem voltak fiatalok, amikor ő még mint pendelyes kicsi gyerek játszadozott alattuk. De sok tavasz futott át már azóta e gallyak közt, mennyi vékony ágacskából lett azóta ölnyi törzs, hány harmatos virágszinü gyermekorca barázdálódott öreggé a gondoktól, miként az övé.

A Kristófék portája felől harmonikaszót kapcsodott erre a szél. Ott a fiatalok mulatoznak most. Egy óriási nyirfa nyulik fel a házuk fala mellől, amelyet ki nem vágnának a világ kincséért sem, hiába tanácsolgatja a szomszédság, hogy inkább gyümölcstermő fával árnyékoznák az udvarukat.

— Azt mán nem! — mondja keményen az öreg Kristóf Imre. — Szerencsefa ez, még az apám ültette abban az esztendőben, amikor én születtem.

Hát igaz, hogy sok szerencsét is hozott rájuk. Hat gyereket neveltek jómódban, mind egyiknek házat, szőlőt szereztek, pedig még csak nem is huzták-vonták jobban az igát, mint más szegény emberfia. Most a legkisebb lányuk van eladósorban, már az idén annak nézegetnek házat, portát, félnyilas szőlőt. Az övékét is kérték, a vén gazda hajlott volna is a szóra, de ő felcsattant. Nem! Ebből a házból már ki nem teszik őt elevenen. Itt született, itt dolgozott, itt élte le minden jó és rossz napját, a koporsója is innen induljon ki a nagy utra. Kristófék el is hallgatták akkor és most, ugy hirlik, tul a Kapós-dülőn, a Rostásék portáját alkudozzák.

De milyen szép tud lenni igy csupaszon, minden levélke nélkül is egy ilyen nagy, ezüstkérgü fa, a kéklevegős égben, az áprilisi széltől hajlongó puha ágaival. Olyan, mintha az a muzsika onnan lentről hozzáragadt volna és most rajta ringatózna. A nap is szikrát hány róla ide, ez öreg szemekbe és ettől valami régen érzett édességes fájó nyilalás járja át szegény megvénhedt bolond szivét, amit pedig már régen mintha nem is érezne, mintha nem is volna, oly csöndesen dobog az imádságos kezek alatt.

Régen megpattant valami ebben a szivben. Még azon az éjszakán, mikor Rozi, a szépséges, körüldédelgetett egyetlen leánygyermek elhagyta őket el birt menni tőlük bucsu nélkül egy hitvány csavargó cigánylegénnyel. Akkor borult a szivére a szótalanság és a fájdalom sötét felhője és azóta ott ül sulyosan, soha meg nem derülőn még akkor is, amikor a szája mosolygott, hisz, Istenem, ember az ember és néha ideje van a mosolygásnak is, éppen, mint a hangos jajveszékelésnek. És lám, most egy ilyen kicsiség, egy naptól cikkcakkozott ezüst nyirfa, lombtalan és virágtalan, ejti meg őt, nyitja meg a szemét, melyen keresztül nyul be a tavasz mélyen le, egészen a lelke legközepéig..

A kutya megmozdult most az ól mellett és kényelmes, farkcsóválgató örömmel ment a kapu felé, ameddig a hosszu lánc engedte.

János jött meg, a vén gazda. Sötétkék zsinóros ünneplőben, fényesre kefélt csizmáival amelyeket halvány lehellettel futott be a por. Megállott az ajtónál és lassan veregette le a kékcsikos kendővel. Aztán ballagó, öreg lépéseivel odajött a diófa alá, ahol az öregasszony sütkérezett. A zsebkendőt ráteritette a fatönkre és ráült. Csontjai ijesztően megroppantak, mintha össze akarnának hullani. De ők tudták, hogy ez semmit nem jelent, csak a munkától és az öregségtől van.

Egy darabig szótlanul ültek egymás mellett. Akkor, éppen, hogy szóljon valamit, megkérdezte az öregasszony:

— Hun vótál?

— Lenn a faluban. A község házán.

Megint hallgattak. Csak jó idő mulva nézett ujra feléje.

— Mi az a cédula a zsebedben?

Az öreg odakapott ijedten. De aztán meggondolta magát s legyintett:

— El kell adni a házat, — mondta kis szünet után.

Az asszony elbámult.

— A házat? Oszt mér kéne?

— A Rozi miatt.

— A Rozi — rebegte hangtalanul és szeme rémülten meredt kerekre. — Mit csinált? Hol van? — kérdezte, miközben az imádságos könyv felett reszketve kulcsolódtak öszsze ujjai.

Az öreg keserüen megrántotta a vállát.

— Honnan tudjam én? Itt az irás olvasd. Kórházban volt egy félesztendeig. Valami nyomoruságos cifra betegséggel. És most rajtunk hajtják be. Nyóc nap alatt meg kell fizetni, vagy elárverelnek.

— Dehát mibül?

— Mibül? A házbul. Csak nem hagyom magam dobra ütetni. Mán vótam be Kristófnál is. Etetés után eljönnek, megnézik és azt mondta, ha egyességre jutunk, rögvest fizet.

— Óh, Teremtő Jézusom! — jajdult fel csendes kétségbeeséssel az asszony. — Micsoda napot mértél rám. Mi lesz velünk? Mihez kezdünk most mán.?

— Beállok csősznek, — mondotta az öreg egykedvüen.

— Te? Vénségedre? A hetvenöt esztendőddel?

— Azzal hát! A lábam birja még, a szemem se csajja meg, nincs az a róka, vagy zsivány a határban. Leszek csősz — mondta mégegyszer határozottab és erősebb hangon, de az asszony megérezte a fájdalmat és erőtlenséget, ami e nagy elhatározás mögött volt.

Felállott, az imakönyvet a székre csusztatta és a ház felé nézett.

Fehér volt a kis ház az ünnep előtti meszeléstől és ugyan az a friss, vidám sugárzás áradt belőle, mint az előbb a Kristófék nagy nyirfájából, ott a dombon, a kék ég alatt. A muzsika még szólt amarról, de most mintha végtelen messziségben lett volna, nem is ebben a világban, hanem egy másikban, egy nevetéstől, boldogságtól és fiatalságtól gazdag világban. Ez a kis ház is odavaló. A fényesre tisztitott ablakával, a makulátlanra mázolt sárga földjével, a halványveres cseréptetejével. És odaszállott a szőlősdomb minden virágban álló gyümölcsfája, a Barcza-uraságék nyaralókertje sárgahimes virágpalástjával, az égbefuró pacsirtaszó és az egész magasságos ragyogó kék mennyország.

Itt, a két öregember körül kifosztott és szürke lett a világ. Csak az irást nézik hitetlenkedve, hogy hátha nem is igaz, talán meg is hótt a Rozi már régen, hisz tiz esztendeje elmult már, hogy utóljára halottak felőle. Az nem is fájna, ha a halála hirét hallanák. Réges-régen leszakasztott ága már az életüknek, aki iránt nem éreznek sem jót, sem rosszat. Mintha nem is lett volna. Csak néha álmukban jön vissza kék pántlikával a hajában, mint kicsi gyermek, ártatlan gyermek, aki az anyja kezébe kapaszkodva járta az utat a templom felé. De régen is volt az. Most már nyegyvenkétéves a Rozi, a "hajadon" az irás szerint, sok rosszat, szégyent, csufságot megélt hajadon.

Az asszony összehajtotta a cédulát és visszaadta az urának. Azután bement a tiszta szobába, hol olyan jó ünnepélyes, fehér homályosság van az összetüzött vászonfüggönyöktől. A komóton is fehér csipkés takaró, a saját kezemunkája még iskolás korából. Ott, az üvegpoharak, tarka csuprok és halomba rakott tányérok közt a tenyérnyi üres helyre tette be az imakönyvet, megállott még egy percre, tétován körülnézett a falakon és tekintete megakadt a szoba közepén az asztal felett, ahol az ő koporsójának kellene állni valamikor

De a malacok már visitoztak odakint. A gazda mormogását is hallotta. Igy hát feltürte az ünneplő szoknyát és ment moslékot keverni, mintha semmi nem történt volna.

Estefelé eljöttek Kristófék. Böske, az eladó is velük jött és a nagyobbik Vedres-fiu, az Andris. Pünkösdre már meg is esküdnének a fiatalok, ugy mondták, ha kedvükre való házat, s szőlőt kapnak. Ez megfelelne éppen — és Kristóf Imre szakértő szemmel pillantott szét a diófák alatt, a dombnak futó sürü karósorokon. Azután megint a házra térült a beszéd. — A' kicsi,, de majd hozzáépitenek, ha a szomszéd hamarosan kiköltözik.

Három napra rá meglett az egyesség. Titkon csillanó örömmel a vevők arcán és mély, nehéz égborulással az eladók lelkében. A pénzt kifizették Roziért, valamicske maradt is, azt az öreg mindjárt a takarékba vitte.

Mikor hazajött, rámordult az asszonyra :

— Pakojj most mán. Kőtőzünk.

— Hová? — riadt meg az ujra, mintha most halotta volna először.

Az öreg levágta a botját az asztalra.

— A csőszházba! Megmondtam mán, hogy csősz leszek. Ne rijj most, hanem fogj dologhoz. Rámojj ki mindent, mer délutánra itt lesz a szeker.

Szó nélkül, könnyeit törölgetve ment az asszony a tiszta szobába. Nem tudta, mihez fogjon, mit mozditson meg elő ször a helyéből. A imakönyvet vette fel a komót közepéről, szét is nyilt magától a kezében annál a lapnál, amelyen elhagyott szülék keseregnek rossz gyermekeikért. De aztán öszszecsukta anélkül, hogy imádkozott volna és letette a vessző kosárba, ahová aztán lassan be lekerült az edényholmi, a régi időktől gyüjtögetett vásárfiák, az ünneplő selyemkendő. Kossuth-apánk képe a falról és a berámázott Hit-Remény-Szeretet. Kivitték a komótot is, mikor már kiürült. Nehéz volt, mindketten nyögtek bele, mikor letették az udvaron a barkásodó diófa alá. Kikerült a sifón, hasonló verejtékező módon, az ágy, a szalmazsák, keményre tömött pehelypárnák, egyre magasabb halomba gyülve nagy ámuldozására az innen-onnan szállingózó szomszédnépnek.

— Petőék kőtöznek — adták szájra a hirt. — Csősz lett a vén Petőből a Rozi jánya miatt.

És a két öreg cepekedve hordta, rakta egymásra az egymásra az évek óta őrzött limlimot. A padlásról is lekerült a sok összeomlott hordódonga, sajtóprés, elhasadt teknő. Ebédidőre üres lett a ház. Az öreg Pető leült a katonaládára és enni kért. Hozta az asszony a kenyeret, szalonnát, de ő nem ült le, hiába invitálta az ura:

— Egyél hát, Rozi. Reggel óta egy falat se vót a szádba.

— Majd — hagyta rá az aszszony — majd, talán később. Most még nem tudnék. Rakos